

Št. Ivanu je zbolelo 4 goved, dvoje jih je poginilo, ostale so pobili, — v Torčecu jih je zbolelo 53, 33 poginilo, 10 ozdravelo, 10 bolnih so končno pobili. V vsem skupaj ste zgubile Hrvaška in Slavenska dosihmal 6034 goved, — bolnih je ostalo (po tem dopisu) še 17.

Slovensko slovstvo.

Vabilo na naročbo „Lade“.

Nemila smrt, ki nam je prerano vzela Zadравskega (Ivana Vrbanu), pretila je tudi pokopati „Lado“, ki jo je rajniki že tiskati dal. Mlad domoljub v Mariboru jo bode smrti otel, ako le nabere še nekoliko naročnikov; nabral jih je že čez 200. Prosil nas je tedaj, naj razglasimo vabilo in rečemo, da obseg beletristične knjige, oblika, tisk in papir: vse je krasno; kinčala jo bode podoba ruske pesnice Elizabete Kulmanove. Veljá 80 nov. krajc. Naj brž brž pošlje naročnino, kdor jo želi, naravnost na čitavnico mariborsko ali pa, kdor je blizo v Ljubljani, naj se naroči v čitavnici ljubljanski in denar z imenom svojim izroči strežaju, pa saj do 25. t. m. Vredništvo.

Ozir po domovini.

Železna Kapla in njena okolica na spodnjem Koroškem.

Spisal Ozbalt Dullar, prost kmet v Remšeniku. *)

Ako, dragi popotnik, prideš do Sinče vesi, kjer ima železnica postajo, stopiš na cesto, koja iz Velkovca drži proti jugu. Če vprašaš ondotne prebivavce, kam ta cesta peljá, odgovorijo ti „tentr v Kaplo“, to je, proti železni Kapli. Če potuješ naprej od Sinče vesi proti Dobrli vesi, imaš na desno in levo ravnine, in tako naprej od Dobrle vesi proti Goselni vesi in od Goselne vesi proti Šitari vesi. Tù pa imaš že na desno in levo male griče, s črnim gojzdom obraščene, in četrt ure od Dobrle vesi proti jugu vidiš v ravnini zrkalu podobno „Jezero“, kaki dve četrti ure dolgo in eno široko, in če storiš še nekoliko stopinj od Šitare vesi, prideš do neke gostilnice „Miklavec“ po imenu. Tukaj ti svetujem se oddahnuti; dobro ti bode postreženo. Če stopiš zopet na cesto, koja te je sèm pripeljala, si koj pred mostom, ki drži čez vodo (Belo), koja priteče od Železne Kaple. Tukaj ti je pogled zaprt. Pred seboj vidiš le visoke gore, koje držijo od izhoda proti zahodu; dve uri od ondot v izhodu je visoka gora „Peča“ v zahodu pa „Obir“ — slovite zavoljo svinčene rude. Ne bom ti, dragi prijatelj, na drobno popisoval dalje vsake stezice; idi z menoj, da prideva do „Plavža“ g. J. Kompoša, kjer svinčeno rudo spuščajo. Ko čez

*) Mični ta popis nam je gospodar Ozbalt Dular poslal s tem-le pisemcem: „Da milost najde moj slabi spisec, naj vam na kratko povem svoj življenjepis. Rodil sem se leta 1836 pri „Jezeru“. Moji starši niso bili premožni; ni mi bilo mogoče v mladosti šole obiskovati; moje opravilo bilo je čedo pasti; le sam po sebi sem se nekoliko brati naučil; v moji doraslosti mi je bil vojaški stan odločen; le tri leta sem služil; tù mi je bila lepa priložnost, da sem se pisati naučil; hvala zato! Ne nosim ne visokega cilindra in ne oguljenega fraka, ampak le v kmečki klofeti polje obdelujem; v srci pa živo ljubezen do domovine imam: zatoraj kolikor mi kmečke opravila dopuščajo, jemljem pero v roko. Tako sem tudi ovi sestavek spisal. Večkrat bi „Novicam“, kterim se imam zahvaliti za vse, kar znam, rad kaj pisal; samo nauka sem potreben, ker sem samouk, da ne vem, kako bi pisal. Kar pa vem in znam, to vem po „Novicah“. — „Novice“ so radostne sprejele ta sestavek; tako vesele so ga, da samo to rečejo: Le veliko tacih Dularjev, ki marljivo zemljo obdelujejo, pa so verni sinovi matere svoje, in kmali bode bolj!

Vred.

most stopiva, se nama dolina stiskati začne, in tako ozka ti je, da je komaj poleg vode za cesto prostora. Tukaj pa enmalo postojiva, da ti pokažem spomina vredne reči starodavnih časov in pa naravske imenitosti. Koj tje čez most se vidijo na levo nad cesto vislice, kterih dva zidana stebra še stojita, na desno sred vode na skali, pa majhen stolpič za strelni prah. Ogleduj zdaj na pol razsute trdnjave starodavnih časov, kajti vidi se še dandanašnji na desni, kakih šestdeset sežnjev visoko na skali „Tabor“, kterega zid ima še kaci deset čevljev visočine. Lahko bi ga prav na drobno mero popisal, pa vem, da bi le starinarje to mikalo, večine bravcev pa ne. Na levi strani je enmalo manj skalovito, toda zlo strmo, in tù se nahajajo trije tabori: prvi spodnji, kakih 25 sežnjev visoko nad vodó, je okrogel in zló zasut in zaraščen; srednji tik spodnjega napol razvaljen, zasut in obraščen je na štiri vogle; zgornji je kakih 20 sežnjev od srednjega.

Kakor zgodovina in ljudska pravlica pripovedujete, je spodej bil zid od ene do druge strani; na tadanji poti so bile obokane vrata, koje, podobne sedanjim cerkvenim velikim vratom, so njega dni ob napadih zaperali; zgorej omenjeni zid je dolino zaperal. Ko je leta 1483 Turek v to dolino prihrul, so Kaplanci „Belo“ zaprli; ko se je pa Turčin v to tesnino navalil, so vodo odprli, in z višin po pečinah so skale nad-nj sprožili in ga tako zmagali. Oni zid je še do novejših časov stal, na vsaki strani vrat pa en „tabor“; leta 1825, ko so cesarsko cesto tod vravnali, so ta obok z enim tabarom vred podrli, drugoga pa pozneje, ko je bila cesta zopet predelana.

Ko skoz to sotesko prideš, se ti prec pogled razprostrè; kmali zagledaš, v znožji peterih dolin v ravnini prav prijeten trg: to je železna Kapla. Le-ta kraj pa se zato tako imenuje — pripoveduje govoricica — ker prvi tukajšnji naselniki bili so rudokopi, ki so rudo v ondotnih gorah kopali in od knapov temu kraju dali ime „kapla“. Da pa se Železna imenuje, ste zopet dve govoricici: ena trdi, da so tadanji rudokopi sprva železno rudo kopali (sedaj le svinčeno kopljejo), druga pa pravi tako: Ko so Turka tukaj popolnoma potolkli, je z železnim pismom obljubo potrdil, da le-sem ga ne bode več. To poslednje za bolj verjetno trdijo. Kje se pa ovo „železno“ pismo nahaja, jez ne vem, če učeni gospodje ne vejo več.

(Dalje prihodnjič.)

Drobtinčica o pisavi lastnih imen.

Od Save 9. junija. v. — Nedavno je prosil g. kaplan Matevž Brečko za neko faro, in se je v molbenici podpisal „Matthäus Brečko“, kakor se res tudi njegovo ime glasi. Neki gospod pa je v imenu črki **B** in **č** izbrisal in namesti **B** postavil **W**, namesti **č** pa **tsch**, in pridjal opazko: „Vide Taufschein.“ — Ker se nekteri ljudje tako radi na Taufbuche in Taufscheine opérajó, bi pač radi znali: zakaj se tisti gospodje, kteri prepovedujejo lastne imena s slovenskim pravopisom pisati, dosledno ne držijo Taufbuchov? Rajni škof Anton Slomšek so v krstnih bukvah ponklanske fare zapisani: Anton Slamfheg, in vendar niso se nikdar podpisali Slamfheg, ampak Slomfhek, Slomschek, Slomſchek in Slomšek. Sedanja svitli škof so v krstnih bukvah svoje rojstne fare zapisani: Jakob Stepifhnig z bohoričico, — v šematizmu, ko so še bili klerik, stoji Stepifhñif, sedaj pa se podpisujejo: Stepifhñegg, Stepischnegg.

In tako bi mógli navesti še mnogo družih skušnj, koje nam pričajo, da ne gré, se pozivljati na krstne bukve, kakor da bi one bile „regula sine exceptione.“

občutljejev popisati, ko sem prvokrat na vojaško ladijo stopil; mislil sem si: Bog vé, kakošna osoda me na tem gugajočem stanovanji čaka. — Častnik, ki je na straži bil, me k poveljniku pelje, in tam se ojavim, da sem duhoven, ki je za to barko namenjen. — Prijazno sem bil sprejet, in soba mi je bila odkazana za stanovanje; pa kaj mislite: kakošna kamrica; vidil sem že na Kranjskem mnogo skrinj za žito, ki so veliko bolj prostorne, kakor je bila moja sobica; ravno toliko prostora sem imel, da sem mogel po koncu stati, in na postelji se stegniti, pa s postelje sem lahko vse štiri stene z roko dosegel. — Ladja „Donau“ je parna ladija, ki ima 35 topov, ki na vse strani skoz line kakor iz trdnjave na morje gledajo; blizo 400 ljudi je na njej. Notranja naprava vojaške ladije se ne dá tako lahko popisati, in težko bo kdo, ki kaj takošnega še ni sam vidil, prave zaumene o nji dobil. Plavajoča trdnjava je, ki poleg več ali manj topov nosi tudi še mnogo drugega orožja, okoli 500 centov strelnega prahu in za tri mesce jedi in pijače za vse ljudi, ki so na barki. — Poslednje dni leta 1858 smo bili še v luki v Benetkah; ladija je bila za daljno pot pripravljena, namreč nad morske tolovaje na bregovih marokanskega cesarstva v Afriki (Riffpiraten) in čakali smo le povelja.

(Konec prihodnjič.)

Ozir po domovini.

Železna Kapla in njena okolica na spodnjem Koroškem.

Spisal Ozbalt Dullar, prost kmet v Remšeniku.

(Dalje.)

Kazal bi ti, dragi popotnik, lahko tako naprej pot čez hribe in doline in popisaval ti male in večje cerkvice, vasi in trge; al bojim se, da bi bravcem „Novic“ ne bil ta popis predolgočasen; zato preskočim marsikaj, da prideva na vrh, ki se imenuje žolcpaški vrh. Enmalo pod vrhom od Oršove nazaj proti jugu stoji cerkev sv. Lenarta. Tukaj je kaj visoko in odsolnčno; sneg malokdaj pred polovico majnika odtod zbeži. Opomina vredno je, da pri tej cerkvi so na vratih nabite konjske podkve. Ljudska pravlica pripoveduje, da so te podkve turške. Gotovo je, da so njega dni od štajarske strani le-sèm Turki privihrali in da jih je potem megla v oršovske pečine zapeljala, kjer so žalosten ali za te kraje vesel konec storili. V ta spomin so pribite te podkve na cerkvene vrata, da so znamenje, da je Turek grozil, da tudi v tej cerkvi hoče svoje konje krmiti. Nahaja se tudi železna veriga okoli in okoli cerkve. Če storiš še nekaj stopinj, v pol uri si na vrhu. Tu se ti odpre zlo zlo grapast svet Žolcpah; al če tudi tu visoko stojiš, ti je pogled zaprt po visocih gorah. Tu ti stoji pred očmi proti jugu Kočna, ktera meji Kranjsko in Štajarsko od Koroškega; proti izhodu je Oršova, in skoz to grapo vidiš za pičico štajarskega polja; proti severju je Peca, in naravnost nazaj se vidijo rehperški hribje, čez ktere se na koroško polje vidi; proti zahodu vidiš Obir, malo bolj proti jugu Košuto, ki se unkraj proti zahodu veže z Ljubeljem.

Dragi popotnik, če zapustiš ta kraj, in se povrneš zopet na cesto, ki drži od Kaple proti jugu, in potuješ naprej po dolini, ki se imenuje „Bela“, poldrugo uro od Kaple, zagledaš na levi strani na skalnati steni namalanega sv. Krištofa. Tako velikanska podoba je, da meri čez 33 čevljev; leta 1861 so jo ondotni sosedni kmetje malati dali. Storiš še nekaj stopinj, in prideš do ljudske postaje pri „Skalarju“; nekđaj je stala tam velika skala; odtod to ime zdaj. Če pa storiš še nekaj

korakov, imaš pred seboj toplice, v katerih je kislavoda, zdravilna v raznih boleznih. Te toplice je postavil leta 1821 gosp. Mihael Pesjak iz Ljubljane. Nahajajo se 4 studenci (vrelci); studenec številke 4. je zdaj najboljši za pitje.

Od toplic se cesta po strmih spenja, in tako v treh četrtinah ure do vrha dospé. Ko do vrha prisopihaš, se ti unkraj razprostire lepa dolina „Jezero.“

Čeravno, dragi moj popotnik, na visokem hribu stojiš, pa je tvojim očem vendar pogled zaprt. Okrog in okrog se nahajajo visoke gore; proti izhodu je Kočna, ki meji Žolcpah, Belo in Jezero; proti zahodu tikama mali Štoržec, bolj proti jugo-zahodu je mali Grintovec, ki se v zahodu s Košuto veže, proti jugu vidiš veliki gorenski Štoržec.

Ako se navzdol po cesti spustiš, v pol uri prideš do ravnine; tu pod goro je ljudska postaja pri „Štulerju.“ Če storiš še nekoliko korakov, imaš pred seboj zalo cerkvico, posvečeno sv. Andreju, ktera nekoliko na griču stoji. Ljudska pravlica govori, da njega dni je tukaj jezero stalo in da do cerkve so se v čolnicah vozili. Odtod tudi temu kraju tako ime. Zdaj lahko po ravni cesti korakaš; v poli ure zagledaš na desni zahodnji strani novo farno cerkev sv. Osvalda, ktero so pokojni knezoškof A. Slomšek leta 1855 posvetili. Kmalu se začne cesta navzdol spuščati po klanjih; v poli ure prideš do pod „Loga“, tukaj se ena pot spušča na desno, po kateri se pride čez Javornik do Tržiča. Po drugi cesti pa med gorami do meje koroške in kranjske. Potem se začne Kokra, in naprej v petih urah prideš do Kranja.

(Dalje prihodnjič.)

0 jutru.

V sladkem še jutranjem spanji
Ziblje se ti srčice,
V ustic milem pa smehljanji
Igra rajski sanek se.

In danica, luna bleđa,
Ki skoz okna špranjico
Ti v obrazek mili gleda,
Pozdravljuje te lepo.

Oj danica, luna mila!
Ki jo nežno gledate,
Nesete jej pozdravila:
Tihó ljubi jo srcé!

0 poldne.

V hladnej senci izbe svoje
Se ti srčice hladí
V rajskej sreči ljubih dvoje,
Ktero ravno zbrala si.

In v zamišljenem očesi
Solnea zažari se žar,
Ki se vkral je pri zavesi
V skrivne moči čist oltar.

Da bi hotel žarek mili
Rahlo jej povedati:
Da ljubezen k njej me sili,
Da le nje srcé želi!

R...i.

Kratkočasno berilo.

Gluhonema šivilja. *)

Ni davno, ko gredé po ulicah zagledam vse polno ljudi pred izložbinim oknom neke prodajalnice, ki vse zamaknjeni ogledujejo — Bog vé kaj tako posebnega. Tudi mene mika zvediti, kaj li bi to bilo; pridružim se toraj množici in — kaj vidim? — Zad za šipo pri okni sedí v novošegini obleki mlado dekle prečudne lepote, pa hití šivati kar neprenehoma in tako naglo in lepo, da vsi gledalci strmimo. Al najčudneje na vsi njeni posebnosti bilo je to, da pri vednem in silno nagem gibanji prstov in rok bil je vès ostali život v popolnem pokoji: ni krenila ne glave ne ram ne nog, in vsa gnječa gledalcev zunaj na ulicah in vse živo gibanje znotraj po prodajalnici ni bilo v stani jo nagniti, da bi bila le enkrat sem ali tje obrnila svojo prelepo glavico. Slepa in gluha za vse zmotnjave, pazi le na svoje

*) Navadno bi se reklo: „mutasta mojškra.“ Ta povest je posneta po nemški: „Die Taubstumme von Boston“ iz letošnje „Schnell-Post“ št. 15.

zato ji je na čast v družbi boginje Celeje — boginje cele zemlje — celine — der unversehrten Erde — bil tudi spominek v Celeji postavljen.

Ker smo gori čuli, da konob in čaša (Krug, Kanne, Schale) sta simbola „der feuchten wallenden Erdkraft“, tedaj je Noreja bila boginja globoke vlažne zemlje, ker le v tem oziru ima dar Decurionov — sreberna čaša*) — svoj prikladni pomen. To je bila tudi egiptovska v rimski kult prinesena Isis; zato ima Noreja tudi pridevek: Isis.

Nahajamo tudi čvetero slovenskih zemskih boginj na norenskih kamnih: Celejo, Norejo, Acaluto, boginjo acov, pečin, — gorate pečevnate zemlje, in pa polatinčeno: Nutrix augusta = Živa.

Kakor je beli Bog pošel pod imenom Apollo, tako črni Bog pod imenom Serapis, kteremu na čast je bil v Petovu (Ptuji) posvečen žrtvenik. Saj Serapis tudi ni drug bil kakor „die personifizierte abnehmende Herbst- und Wintersonne unter der Gestalt eines alten hinfälligen Mannes“ kakor Prichard (stran 94) resnično razlaga. Zato je veljal za brata Osiridovega. Mladoletno, poletno in zimsko solnce ali pa jutranje poldnevno in ponočno solnce se je skupaj obraževalo s tremi glavami, zato se je velelo Triglav, Tribog, Trojan, tričelat = indiškemu Čiva tričiras, triiceps. Mladoletno ima še bolj otročje, poletno krepko mladenčevo, in zimsko slabo blede starčevo obličje.***) Tako vidiš Triglava obraženega med retranskimi podobščinami. 1) Na norenskih kamnih trojnoedinega solčnega božanstva ne najdeš s tremi glavami, vendar se ti očituje pogostoma v sledeči predstavi: Na sredi starčeva glava s cidaro na glavi, ktere že nemški letopisci omenjajo, na vsaki strani kraj glave — leva, simbol močnega žarečega poletnega solnca, pod levoma pa ovnovi glavi simbol mladoletnega solnca. 2)

Kar se lege mesta Noreje tiče, nas vesti starih geografov napotujejo na mejo Koroške in Štajarske, in gledé na zgodovino smo prisiljeni dvojno Norejo sprejemati: eno prvlje pokončano, in drugo ne več na tistem mestu sezidano. Časar (*Bell. gall. c. 5*) pripoveda: Boji so potem, ko so v Norik jo porinili, Norejo obsedli; Strabon pa (*V. §. 8. c. 1*): Noreja leži 1200 štadij od Akvileje, in konsul Cnej. Papirius Carbo je od Cimbrov pri Noreji bil potolčen.

Peutingerjeva tabla navaja Norejo dvakrat, vsakokrat s koračnim številom XIII. M. P. med postajami Matucaium in: ad pontem. (Plini *Hist. nat. III. c. 23*) imenuje eno mesto Norejo med Tauriski, ktero za njega ni več stalo. Tabla šteje od Akvileje do Viruna 11.000 korakov, od Viruna do drugega gornjega mesta Noreja 40.000 stopinj. Te dve dišanci dajate 151.000 korakov, ktere Strabon v okroglem številu na 150.000 račun. Mi imamo toraj eno Norejo, ktera za Tita (Plini je umrl 79 po Krist.) ni več stala, in pa drugo Norejo, ktera še je ob početku Peutingerjeve table (v IV. stoletji) stala.

Kje je poslednja — dolnja Noreja stala, ni še dognano, gornje iščejo starinoslovci med Brezjem (Friesach) in gornjo-štajarskim Neumarktom.

Ako Plini Norejo „mesto Tauriskov“ imenuje, s tem ni še dognan keltiški početak tega mesta, ker

Plini je mogel z vso pravico Norejo mesto Tauriskov imenovati, ker znamo, da so se keltiški Boji 55. leta pred Krist. v okrožje („agrum noricum“ piše Časar; „ager“ Gebiet und Land einer Stadt) vrinili, in tako prvotne stanovnike — slovenske Norence deloma podjarmili, deloma proti jugu potisnili. Da so v severnem kraju Norika Kelti se naselili, to pričujejo imena rimskih postaj večidel na gornjem Koroškem in gornjem Štajarskem stoječe, kakor: Tartusanae (Mauthen bei Unterzeiring), Gabromagi (Lietzen), Ernolatia (Spital am Pryn) itd.

Prebivališča prišedših v Norik Bojev so bile gornjekoroške in gornje-štirske tore, zato so se imenovali Tavriski, Slovenci so posedli nore — doline srednjega in dolnjega Koroškega in Štajarskega.

Kakor se prepričamo iz gori navedenega spomenika, dalje iz spomenika: 1) „Sedato sacrum cohors prima Breucorum ex voto suscepta laetus votum solvit curam agente Julio Maximo decurione“, najdenem v Pfinzu, sedaj hranjenem v Avgsburgu, so bili panonski Brajci na Bavarskem v posadki, in gotovo se je tam udomačil mož s prav slovenskim imenom Dombrius Sacer²⁾, kteri je v Heiligensteinu spominek postavil: „Diis Manibus, perpetuae Securitati (večnemu pokoju, der ewigen Grabesruhe) in svoji ženi Justinii Justinii.“ — Ako ime Dombrius ni slovansko, starosl. domb, poljski doeb, quercus v koreniki in obliki, naj gré jezikoslovje rakom žvižgat!

Ozir po domovini.

Železna Kapla in njena okolica na spodnjem Koroškem.

Spisal Ozbalt Dullar, prost kmet v Remšeniku.

(Konec.)

Od prebivavcev te okolice in njih stanja.

Dragi popotnik! ko sem ti do zdaj navodil pote, doline, hribe, više gore, tudi nekaj sel, hočem ti tudi povedati nekoliko od tukajšnjih prebivavcev, njih noše, vsakdanjega življenja in obrtnije.

V okolici pri „Jezeru“ se noša vjema z nošo Kranjcev, ravno tako tudi vsakdanje življenje, pa vendar je sedaj proti nekdanj zeló različna. Nekdanj so nosili obleko, ktero so domá pridelali, jerhaste ali iz domačega sukna narejene in platnene hlače; robcev ali, kakor tukaj zovejo, antvole, haderce, še poznali niso. Sedaj vidiš seljaka v tuji opravi, v pavoli in svili itd. Ravno tako je tudi v hrani. Zavživali so črn kruh, vinca so malo pili, kave še poznali niso. Sedaj je vse drugače; kava je v vsaki hiši domá, in vendar zemlja jim le to rodí, kar je rodila njihovim prededom. Resnica je, da časi so se zboljšali, kupčijstvo jim več dohodkov donaša, v obrtnijstvu so tudi bolj izurjeni. Prededje so se pečali večidel le z živinorejo in poljedelstvom; veči posestniki so imeli po 15 do 18 krav in so na cente masla prodajali; sedaj pa večina masla v kavi utone; redili so tudi od 80 do 100 ovác; to je še pri starem. Z lesom je bila njega dni slaba kupčija; pred petdesetimi leti se je mecesnovo drevo okoli 20 sežnjev dolgosti in 3 čevlje debelo komaj za 8 grošev prodalo. Z lesom se je kupčijstvo zlo pospešilo; leta 1841 so začeli s deskami kupčevati; od začetka se jih je prodajalo 100 po 10 gold., v desetih letih se je cena narastla za polovico in sedaj še više.

Čez „Jezerski Vrh“ se je od nekdanj tovorilo in vozilo do današnjega dné. Tu so vozili od Kaplje proti

1) Hefner „Das röm. Bayern“ str. 99.

2) Hefner l. c. str. 222.

*) Zato je Kollar bral v Radegostovih podobah v Retri: Radegast bel, rud, Radegast čirn = črn. Radegast tašti bog, tašt = tešč, teš, vacuus prazen, slab. (Krolmus, posled. božišt. Črnoboha str. 18.)

**) Indijska Čiva ima tudi v roci „kumbha“ Wassergefäß, in izliva na zemljo živen dajoče kaple rose in oblačne mokrote.

1) Masch, fig. 4. §. 85.

2) Glej „Much.“ l. c. Taf. 7. fig. 12. Taf. 17. fig. XXIII. 3.

Kranju vsakovrstno blago: mecesnove deske, jelke itd., in od nasprotne strani pa Kranjci tako. Zdaj pa, kar se je mariborska-celjovška železnica odprla, je vsa druga. Tukajšnje blago gré vse le proti Sinčevesi na železnico. Brez števila ljudi si je tu svoj kruh služilo, kateri si ga zdaj ne morejo. Nam železnica ni mati, le mačeha je. Ljudje so po teh hribih pa njega dni tudi bolj naravno živeli, mehkužnosti v hrani in lišpa v obleki niso poznali, ker v onih časih je bila obrtnija podrtija. Še le zdaj v novejših časih so bolj od naravne poti odstopili. Kmetiški ljudje so se le za domačo potrebo z poljedelstvom in živinorejo pečali, večina tržanov so si svoj kruh že od nekdanj služili pri rudi, sedaj je vsa druga. Do leta 1863 je bilo do 500 rudokopov v tej okolici; sedaj jih je komaj 120; svinca se je naredilo od leta 1844 do 1848 na 9900 centov v enem letu, nekdanj pa še več. V novejšem času je jelo to pešati in dandanas se ga komaj dobi do 800 centov na leto.

Dragi popotnik! ako bi bil ti pred 20 leti potoval skozi to gorato okolico, vidil bi bil vse s črnim gozdom obraščeno. Al v dvajsetletni dōbi je nemila sekira ljuto gospodarila v onih gozdih; marsikteri kmet ga ima zdaj komaj za svojo potrebo; nahajajo se tudi, kateri, čeravno so lepe novce skupili za svoje premoženje, pa se niso nič kaj na višo stopnjo povzdignili. Bili so oni časi zlati časi za okolico; prodalo se je dosti oglja, desak; rudarstvo bilo je v dobrem stanu; živina se je tudi drago prodajala; više nad 10.000 gld. je donášalo; al zdaj vse nekako peša; na korist tej okolici je vstala tukaj fabrika, ktera okamnivno apno (cement) žge in že dve leti tukajšnjim prebivavcem nekoliko zaslužka daje.

Tukajšnji prebivavci so dobrovoljnega značaja; za izobraženje in napredek narodnosti jim je malo mar; poslavil bi jih, ako bi rekel, da dremljejo, zakaj kdor dremlje, še vendar kaj sliši in čuti; toda oni še trdo spijo. Oni ne beró nobenih časnikov, izgovarjaje se, da „ne zastopijo hrvaščine!“ Kaj pa da, ker se nočejo učiti čiste g materne jezika — mile slovenščine naše! Največ je tega krivo to, da so prebivavci razdvojeni v kmete in tržane. Kmetje so po rodu vsi Slovenci, pa tudi tržanje so slovenskega rodú, pa zanemarjajo mater svojo; šola je le nemška, zatoraj kmetiški otroci šolo malo obiskujejo, in še ta, kateri je v prvi razred hodil, ne vidi koristi od nje. Stopi, dragi popotnik, le v cerkev, ko se opravlja božja služba, in vidil in slišal boš čudne reči. Duhovni gospod na leci (prižnici) ljudstvu po slovensko božjo besedo razlaga, na koru pa — nemško pojó. Ali ni to narobe svet? Ravno taka je tudi v šoli. Jemlji tedaj omiko, pa je ne kradi!

Dopisi.

Iz Gradca. 3. dne avgusta je „Domobran“ v svojem 74. broji prinesel šolko dogodbo, o kateri po pravici pravi, da kaj tacega se dosihmal gotovo še nikjer ni ne bralo ne slišalo! Učenec 4. normalnega razreda Oskar Sm...r pri delitvi šolskih daril ni hotel svoje četerte premije vzeti, ampak se je ravnateljstvu zahvalil tako: „Ker se mi ne dade premija, ktero sem zaslužil, pa ni ti mi treba te.“

Ptuj na Štajarskem 14. avg. Poganjanje zavoljo ustanovitve topniške vojaščine v Ebensfeldskem gradu pri Ptuji je prê skoro dognano, in kakor se sliši, je ugotovljena. — Tukajšnja čitavnica, ktera že 200 udov ima, bode 5. septembra t. l. svoj začetek s primerno večo veselico obhajala, in upati je, da se bo o njej lepo število bližnjih in daljnih gostov sešlo. Posebno iz Hrvaškega se jih draga množica pričakuje. — Selo c. k. okrožnemu sodišču ima iz grada v mesto in

sicer v gospodsko ulico prestavljeno biti. Da bi se ta reč le ne odlagala mestu na kvar! — Te dni je neko odborstvo gospodu deželnemu poslancu, M. Hermanu diplom častnega srenjčanstva občine „Bučkovici“ blizo Ljutomera izročilo.

Iz Maribora. — Da dopolnimo popis nepozabljive nam „besede“ 31. julija, ki smo ga radostni čitali v poslednjem listu, naj povemo še, kar nam je razun petja prinesla omenjena beseda. Mlad učenček je deklamoval jedrovito pesem Nestora slovenskih pesnikov: „Novice“ svojim bravcem“, le z nekoliko premenjenim naslovom. Lepo pohvalo je prejel mladi govornik. — Za njim pa je še mlajša gospodičina Anica Klettnerjeva razveselila nas s česko deklamacijo. Tako lepo in razločno je govorila, da so tudi prosti Slovenci do zadnje besedice vse razumeli. Navdušeno ploskanje ji je razodelo občno zadovoljnost. — Gospodičina T. H. iz Ptuja nam je slovesnost današnja povikšala še posebno. Igrala je na glasoviru tako izvrstno, da le malokdaj čuješ kaj tacega. Izbrala si je variacije narodnih slovenskih pesem; živahna hvála je bila priča, da so mični glasovi poslušavcem do živega segli. S tem je bil oficialni program pri kraju. Al zdaj se je še le začelo živo gibanje. Vse je vrelo ven na prostorni vrt, kjer je mestna godba začela igrati nježne, slovanske melodije. Kterim pa je bila Tepsihora milejša od hladne Vile Avre, so ostali v dvorani in se začeli vrtiti po taktu milih glasov. Na vrtu pa se je menjavala glasba in petje. In tako je do konca trajalo vse v najlepšem redu brez ukazavanja, brez vredevanja, in sopet so Slovenci kakor vsakokrat, pokazali, koliko naravnega prirojenega takta od priprostega človeka noter do izobraženca imajo. Cela svečanost pa je živo spričala, kako resnične so besede rajnega dr. Zupana, ki je rekel: „Vse imamo, pa ne znamo, da imamo.“ Toraj s Koseskim rečemo:

„Duhe zarotimo v beg dvombe, nemarnosti, tmin,
Dvignimo srčno zaklad slovenskega dlana in uma.“

.j.

Iz Maribora. (Zahvalnica.) Vsakemu omikanemu Slovanu je potrebno, da zná več narečij slovanskih. Vendar je sedanji čas to doseči zelo težko, ker učilnice, v katerih bi imela tudi v tem omika razcvetati se, temu ne ustrezajo. Al hvála Bogu, da se nahaja mnogo rodoljubnih src, ktere nadomestujejo, kar se v šolah pogreša. Hváležni imenujemo med tacimi domoljubnega gospoda Ivana Gjorgjeviča, ki dijakom slovenskim pošilja brez plače v Maribor že dve leti politični svoj list „СРБСКИ ДНЕВНИК“. Pridno smo ga prebirali, ter si iz njega marsiktero drobtinico za javno življenje prihranili. — Pred odhodom v počitnice je donela verlemu možu iz ust vseh rodoljubnih dijakov iskrena zahvala; naj mu v Novi Sad jo nesó tudi „Novice.“

Vekoslav Rajh.

Iz Bistrice na Notranjskem. — Slovenec je rad vesel, in zakaj bi tudi ne bil, ker mu v prsih bije pošteno srce. Kakor je pošteno njegovo srce, tako ga to žene biti le v družbi pošteni med poštenimi ljudmi. Pravi domorodci bistriške doline na Notranjskem osnovali so tako razveseljevanje v priliki prve slovesne besede v mladi narodni čitavnici. Komaj zvejo to po prelepi naši domovini slovenski za našo pravično reč vneti možje, hitijo povzdigniti s svojo nazočnostjo svečanost. 7. avgust bil je tisti dan, kterege si bo bistriška čitavnica vedno v spominu ohranila, zakaj imela je gostov iz bele Ljubljane, iz krasne Vipave, iz prijazne Planine, iz starega Trsta, iz prekrasne Reke, iz visoke Pivke in sploh iz vseh krajev Notranjskega, kjer domorodna zavest živo se razvija in vtrjuje. Zjutranji strel naznani prebivavcem krasne dolinice, da domorodni praznik je danes. Kmali so začeli dohajati gosti z zastavami. Vse